

JABATAN BIOKESELAMATAN

**Matriks
Penguatkuasaan
Biokeselamatan
Bersepadu
(Sarawak)**

JABATAN BIOKESELAMATAN

Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak)

SIDANG PENGARANG:

Dr. Azalia binti Mohamed
En. George Wise Ajom
Dr. Norwati binti Adnan
En. Raimi bin Rosmin
Pn. Norazwana binti Aizon
En. Wee Poh Leong
Pn. Jadyan anak Nicholas Ningkan
Pn. Sim Sui Theng
En. Sapari bin Morshidi
Pn. Laurina anak Batin
Pn. Dorothy Dayang Henry Sum
En. Paschal Dagang
Pn. Nurzehan binti Ramji
Pn. June Moh Hwye Yieng

Hak cipta © Jabatan Biokeselamatan.

Hak cipta terpelihara. Tidak dibenarkan mengeluarkan mana-mana bahagian artikel dan isi kandungan buku ini dalam apa jua bentuk dan dengan apa jua cara sama ada secara elektronik, fotokopi, mekanikal, rakaman atau cara lain sebelum mendapat izin bertulis daripada penerbit terlebih dahulu.

Buku ini akan diteliti dari semasa ke semasa sekiranya terdapat perubahan bidang kuasa agensi-agensi Kerajaan yang terlibat mahupun sebarang perubahan maklumat yang berkaitan.

Diterbitkan oleh:

Jabatan Biokeselamatan

Aras 1, Podium 2, Wisma Sumber Asli

No. 25, Persiaran Perdana, Presint 4

62574 Putrajaya, Malaysia

Tel: 03-8886 1580

Faks: 03-8890 4935

Laman Web: www.biosafety.gov.my

Terbitan Pertama 2020.

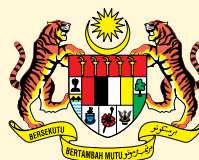
ISI KANDUNGAN

• Pengenalan	02
• Objektif Matriks	03
• Matriks Utama Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak)	04
• Bidang Kuasa Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) Berkaitan Pengawalseliaan Kesihatan Manusia	06
• Bidang Kuasa Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) Berkaitan Pengawalseliaan Tumbuhan	08
• Bidang Kuasa Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) Berkaitan Pengawalseliaan Haiwan	10
• Bidang Kuasa Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) Berkaitan Pengawalseliaan Perikanan	12
• Bidang Kuasa Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) Berkaitan Pengawalseliaan Alam Sekitar	14
• Alamat, E-Mel dan Nombor Untuk Dihubungi Bagi Agensi-Agensi Berkaitan	16

PENGENALAN

Pembangunan Matriks Penguatkuasaan Biokeselamatan Bersepadu (Sarawak) merupakan salah satu usaha memperkukuhkan aspek penguatkuasaan Akta Biokeselamatan 2007. Dalam menghasilkan Matriks ini, Jabatan Biokeselamatan (JBK) telah mengadakan beberapa siri konsultasi melibatkan agensi-agensi Kerajaan seperti berikut:

Kementerian	Agensi yang Terlibat
Kementerian Kesihatan Malaysia	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak - Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan - Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri - Sektor Kesihatan Antarabangsa / Cawangan Penyakit Berjangkit - Cawangan Penguatkuasaan Farmasi Sarawak
Kementerian Pemodenan Pertanian, Tanah Adat dan Pembangunan Wilayah Sarawak	Jabatan Pertanian Sarawak - Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin - Cawangan Kawal Selia dan Penguatkuasa Perikanan Darat
	Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sarawak Cawangan Penguatkuasaan
Kementerian Tenaga dan Sumber Asli	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan
Kementerian Pertanian dan Industri Makanan	Jabatan Pertanian Malaysia Bahagian Kawalan Racun Perosak dan Baja Sarawak
	Jabatan Perikanan Laut Sarawak Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak
Kerajaan Negeri Sarawak	Sarawak Biodiversity Centre Jabatan Hutan Sarawak Sarawak Forestry Corporation

OBJEKTIF MATRIKS

Penguatkuasaan Akta Biokeselamatan 2007 memerlukan kerjasama yang erat antara agensi-agensi Kerajaan yang berkaitan. Buku ini adalah salah satu bahan rujukan penting semasa melaksanakan Akta berkenaan terutamanya dalam mengawal selia pelepasan, pengimportan, pengeksporan dan kegunaan terkawal organisma yang diubah suai secara genetik (**Genetically Modified Organism, GMO**) dan pelepasan hasilnya. Dengan adanya Matriks ini, ia diharap dapat mengurangkan kekeliruan yang mungkin timbul dalam menentukan peranan setiap agensi Kerajaan yang berkaitan semasa mengendalikan GMO dan bukan GMO serta hasilan kedua-duanya.

MATRIKS UTAMA PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK)

Nota:	Rujukan:
GM ^a	Kegunaan terkawal dan penghasilan
GM ^b	Dikawal selia oleh Akta Jualan Dadah 1952
GM ^c	JBK mengawalselia semua perlabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM [Peraturan-Peraturan Makanan 1985]
v ^d	Hanya melibatkan makanan manusia (Peraturan-Peraturan Makanan 1985)
v ^e	Jabatan Pertanian Sarawak kawal makanan haiwan yang berasaskan sumber tumbuhan dan DVS kawal bahan tambahan makanan haiwan
v ^f	Ujian klinikal dan jualan
v ^g	Hanya melibatkan spesis terancam
v ^h	Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja
v ⁱ	Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak
v(M)	Mikroorganisma
v(D)	Drug
v(H)	Hasilan Haiwan
Ikan*	Ikan seperti definisi dalam Akta Perikanan 1985
Ikan (Darat)*	Ikan seperti definisi dalam Ordinan Perikanan Negeri 2003

KEMENTERIAN	KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Mikroorganisma yang terlibat dengan:						Tisu Manusia / Lain-lain		Ikan*		Ikan (Darat)*		Haiwan dan Hasilan		Tumbuhan, Produk Tumbuhan, Artikel Terkawal & Tumbuhan Akuatik			Vaksin/Biologik						Lain-lain							
			Manusia	Makanan Manusia	Biopestisida	Biofertiliser	Bioremediasi	Permit Import / Eksport	Kelulusan	Permit import eksport	Kelulusan	Permit Import / Eksport / Angkut	Kelulusan	Permit Import Eksport	Kelulusan	Permit Import Eksport	Kelulusan	Permit Import / Eksport	Notifikasi Eksport	Manusia		Haiwan		Ikan		Hutan	Kawasan Terlindung dan Hidupan Liar	Produk Farmaseutikal	Pengesanan GMO	Makanan Haiwan dan Bahan Tambahan Makanan	Pelabelan GMO		
																				Kelulusan	Permit Import Eksport	Kelulusan	Permit Import Eksport	Kelulusan	Permit Import Eksport							Kelulusan	Permit Import Eksport
KASA	Jabatan Biokeselamatan																																
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)	Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan	GM	GM	GM	GM	GM				GM		GM		GM		GM ^a		GM	GM ^a		GM ^a		GM ^a		GM		GM ^b	GM	GM	GM ^c		
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak																																
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan		✓																										✓ ^d			
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri																											✓				
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)																																
	Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 (Akta 342)	Sektor Kesihatan Antarabangsa / Cawangan Penyakit Berjangkit	✓							✓	✓									✓(M)	✓(M)												
	Akta Racun 1952 (Akta 366)	Cawangan Penguatkuasaan Farmasi Sarawak																		✓(D)								✓					
Akta Jualan Dadah 1952 (Akta 368)																																	
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak																																
	Akta Kuarantin Tumbuhan 1976 (Akta 167)	Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin	✓	✓	✓	✓	✓	✓								✓(H)	✓	✓												✓ ^e			
	Ordinan Perikanan Negeri 2003	Cawangan Kawal Selia dan Penguatkuasa Perikanan Darat											✓																				
	Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sarawak																																
	Ordinan Kesihatan Awam Veterinar 1999	Cawangan Penguatkuasaan												✓	✓	✓						✓ ^f	✓							✓ ^e			
MAFI	Jabatan Pertanian Malaysia																																
	Akta Racun Makhluk Perosak 1974 (Akta 149)	Bahagian Kawalan Racun Perosak dan Baja Sarawak			✓																												
	Jabatan Perikanan Laut Sarawak																																
	Akta Perikanan 1985 (Akta 317)	Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak									✓	✓												✓	✓								
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan																																
	Akta Perdagangan Antarabangsa Mengenai Spesis Terancam 2008 (Akta 686)	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan								✓ ^g				✓ ^g		✓ ^g										✓ ^g	✓ ^g						
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)		✓ ^h	✓ ^h	✓ ^h	✓ ^h	✓ ^h				✓ ^h				✓ ^h		✓ ^h								✓ ^h	✓ ^h							
KNS	Sarawak Biodiversity Centre																																
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997	Sarawak Biodiversity Council		✓ ⁱ	✓ ⁱ	✓ ⁱ	✓ ⁱ	✓ ⁱ				✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓ ⁱ	✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓ ⁱ		✓		✓ ⁱ		
	Jabatan Hutan Sarawk																																
	Ordinan Hutan 2015	Jabatan Hutan Sarawak																								✓							
	Sarawak Forestry Corporation																																
	Ordinan Taman Negara dan Rizab Semulajadi 1998	Sarawak Forestry Corporation																										✓					
Ordinan Perlindungan Hidupan Liar 1998																																	

BIDANG KUASA MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN KESIHATAN MANUSIA

CATATAN

- i. Pengimportan / pengeksportan mikroorganisma yang terlibat dengan manusia:**
- Perlu kelulusan daripada Sektor Kesihatan Antarabangsa, Bahagian Kawalan Penyakit, MOH.
 - Perlu kelulusan daripada Jawatankuasa Teknikal Pengimportan Mikroorganisma dan Bahan Organ (JKTPMOBO), Bahagian Biosekuriti Tumbuhan, DOA. Permohonan kelulusan adalah melalui Jabatan Pertanian Sarawak.
 - Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).
 - Perlu kelulusan Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan Biokeselamatan (JBK) (sekiranya GMO).
- ii. Pengimportan / pengeksportan mikroorganisma yang terlibat dengan makanan manusia (industri):**
- Perlu kelulusan daripada Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan, MOH.
 - Perlu kelulusan daripada JKTPMOBO. Permohonan kelulusan adalah melalui Jabatan Pertanian Sarawak.
 - Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).
 - Perlu kelulusan LBK melalui JBK (sekiranya GMO).
- iii. Pemantauan aktiviti melibatkan mikroorganisma GMO yang terlibat dengan manusia dan makanan manusia (Industri):**
- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP), dengan kerjasama agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.
- iv. Pengimportan / pengeksportan tisu manusia:**
- Perlu kelulusan daripada Sektor Kesihatan Antarabangsa, Bahagian Kawalan Penyakit, MOH.
- v. Pengimportan / pengeksportan mikroorganisma yang terlibat dalam penghasilan vaksin / biologi untuk manusia:**
- Perlu kelulusan dan permit import / eksport daripada Cawangan Penyakit Berjangkit, Bahagian Kawalan Penyakit, MOH.
 - Perlu kelulusan LBK melalui JBK untuk pengimportan dan notifikasi untuk pengeksportan (sekiranya GMO).
- vi. Penggunaan mikroorganisma GMO yang terlibat dalam penghasilan vaksin / biologi untuk manusia di dalam negara:**
- JBK bertanggungjawab mengawal selia aktiviti kegunaan terkawal serta proses penghasilan vaksin / biologi tersebut.
 - Bahagian Pengawasan Farmaseutikal Kebangsaan akan mengawal selia ujian klinikal dan penjualan vaksin / biologi berkenaan.

- vii. Pemantauan aktiviti melibatkan mikroorganisma GMO yang terlibat dalam penghasilan vaksin / biologi untuk manusia:**
- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP), dengan kerjasama Cawangan Penyakit Berjangkit, Bahagian Kawalan Penyakit, MOH dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.
- viii. Pengimportan dan penjualan vaksin / biologi untuk manusia:**
- Vaksin / Biologi untuk manusia sama ada GMO atau non-GMO yang tidak berdaftar dengan BPFK memerlukan kelulusan daripada Ketua Pengarah Kesihatan (KPK).
 - Bagi kegunaan selain daripada rawatan perubatan dan kajian klinikal, ia dikawal di bawah Akta Racun 1952.
- ix. Pemantauan aktiviti berkaitan produk farmaseutikal untuk manusia dan haiwan:**
- Biro Pengawasan Farmaseutikal Kebangsaan (BPFK) bertanggungjawab sepenuhnya ke atas pemantauan semua aktiviti berkaitan dengan farmaseutikal manusia dan haiwan. Pemantauan di peringkat Sarawak adalah melalui Cawangan Penguatkuasaan Farmasi Sarawak.
 - Produk farmaseutikal adalah dikecualikan di bawah Akta Biokeselamatan 2007.
- x. Penghasilan vaksin / biologi GMO untuk manusia di dalam negara:**
- JBK bertanggungjawab mengawal selia aktiviti kegunaan terkawal dan proses penghasilan vaksin / biologi GMO untuk manusia.
 - BPFK akan mengawal selia ujian klinikal dan pengawasan penjualan vaksin / biologi GMO untuk manusia.
- xi. Pelabelan GMO**
- JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawal oleh Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan (BKMM).
- xii. Pengesanan GMO**
- Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri menjalankan analisis pengesanan GMO ke atas sampel-sampel yang dihantar oleh JBK dan agensi berkaitan untuk tujuan pemantauan dan penguatkuasaan.
- xiii. Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak:**
- Perlu kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.

MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK)
BERKAITAN PENGAWALSELIAAN KESIHATAN MANUSIA

KEMENTERIAN	KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Mikroorganisma yang terlibat dengan:			Tisu Manusia / Lain-lain		Vaksin/Bilogik		Lain-lain		
			Manusia	Makanan Manusia	Permit import / Eksport	Kelulusan	Permit import eksport	Manusia		Produk Farmaseutikal	Pengenanan GMO	Pelabelan GMO
								Kelulusan	Permit Import Eksport			
KASA	Jabatan Biokeselamatan											
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)	Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan	GM	GM				GM ^a		GM ^b	GM	GM ^c
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak											
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan		✓								✓ ^d
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri									✓	
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)											
	Akta Pencegahan dan Pengawalan Penyakit Berjangkit 1988 (Akta 342)	Sektor Kesihatan Antarabangsa/Cawangan Penyakit Berjangkit	✓			✓	✓	✓(M)	✓(M)			
	Akta Racun 1952 (Akta 366)	Cawangan Penguatkuasaan Farmasi Sarawak						✓(D)		✓		
	Akta Jualan Dadah 1952 (Akta 368)											
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak											
	Akta Kuarantin Tumbuhan 1976 (Akta 167)	Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin	✓	✓	✓							
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan											
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan	✓ ^h	✓ ^h	✓ ^h							
KNS	Sarawak Biodiversity Centre											
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997	Sarawak Biodiversity Council		✓ ⁱ				✓ ⁱ		✓ ⁱ		

Nota:

Rujukan:

GM^a

Kegunaan terkawal dan penghasilan

GM^b

Dikawal selia oleh Akta Jualan Dadah 1952

GM^c

JBK mengawalselia semua pertabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM

✓^d

Hanya melibatkan makanan manusia [Peraturan-Peraturan Makanan 1985]

Nota:

Rujukan:

✓^h

Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja

✓ⁱ

Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak

✓(M)

Mikroorganisma

✓(D)

Drug

BIDANG KUASA MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN TUMBUHAN

CATATAN

i. Pengimportan / pekeksportan mikroorganisma yang terlibat dengan biofertiliser dan biopestisida:

- Perlu kelulusan daripada Jawatankuasa Teknikal Pengimportan Mikroorganisma dan Bahan Organik (JKTPMOBO). Permohonan kelulusan adalah melalui Jabatan Pertanian Sarawak.
- Perlu kelulusan daripada Lembaga Racun Makhluk Perosak (LRMP), Bahagian Kawalan Racun Perosak, DOA (sekiranya biopestisida). Permohonan adalah melalui Jabatan Pertanian Malaysia di Wisma Saberka, Sarawak.
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).
- Perlu kelulusan Lembaga BiokeSELAMATAN Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan BiokeSELAMATAN (JBK) (sekiranya GMO).

ii. Pengimportan / pekeksportan biofertiliser (sekiranya mengandungi bahan haiwan seperti najis haiwan):

- Perlu permit import / eksport daripada Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak.

iii. Pemantauan aktiviti melibatkan biopestisida dan biofertiliser GMO:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP), dengan kerjasama Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

iv. Pengimportan tumbuhan, produk tumbuhan, artikel terkawal dan tumbuhan akuatik:

- Perlu kelulusan serta permit import daripada Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak.
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).
- Perlu kelulusan LBK melalui JBK (sekiranya GMO).

* Artikel terkawal – merujuk kepada tanah, mineral, serangga (perosak atau agen biologi)

v. Pemantauan aktiviti melibatkan mikroorganisma GMO untuk biofertiliser dan biopestisida serta tumbuhan GMO serta akuatik GMO:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

vi. Perhutanan

- Jabatan Hutan Sarawak bertanggungjawab dalam pengurusan hutan, penyelidikan dan pembangunan hutan, kejuruteraan hutan, pematuan hutan dan kutipan hasil serta ladang hutan.
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan Spesis Terancam).
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).

vii. Pengawalseliaan Kawasan Terling (Taman Negara, Rizab Semulajadi dan Sanktuari Hidupan Liar)

- Sarawak Forestry Corporation bertanggungjawab dalam pengurusan dan pentadbiran Kawasan Terling Sepenuhnya seperti Taman Negara, Rizab Semulajadi dan Sanktuari Hidupan Liar termasuklah semua spesis tumbuhan liar.
- Perlu memohon kelulusan daripada Sarawak Forestry Corporation (sekiranya melibatkan Spesis Terancam).
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).

viii. Pelabelan GMO

- JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawal oleh Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan (BKMM).

ix. Pengesanan GMO

- Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri menjalankan analisis pengesanan GMO ke atas sampel-sampel yang dihantar oleh JBK dan agensi berkaitan untuk tujuan pemantauan dan penguatkuasaan.
- Sarawak Biodiversity Centre menjalankan pengesanan GMO dengan kerjasama institusi berkaitan bagi tujuan penyelidikan dan pembangunan.

x. Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak:

- Perlu kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.
- Pengeksportan sumber-sumber biologi dari Sarawak untuk tujuan kajian dan pembangunan memerlukan kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.

MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN TUMBUHAN

KEMENTERIAN	AGENS ​ I KERAJAAN DAN AKTA BERKAITAN		KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Mikroorganisma yang terlibat dengan:			Tumbuhan, Produk Tumbuhan, Artikel Terkawal & Tumbuhan Akuatik			Lain-lain			
					Biopestisida	Biofertiliser	Permit Import / Eksport	Kelulusan	Permit Import / Eksport	Notifikasi Eksport	Hutan	Kawasan Terlindung dan Hidupan Liar	Pengesanan GMO	Pelabelan GMO
KASA	Jabatan Biokeselamatan													
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)		Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan		GM	GM		GM ^a		GM	GM		GM	GM ^c
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak													
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)		Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan											√ ^d
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)		Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri										√	
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)													
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak													
	Akta Kuarantin Tumbuhan 1976 (Akta 167)		Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin		√	√	√	√	√					
MAFI	Jabatan Pertanian Malaysia													
	Akta Racun Makhluk Perosak 1974 (Akta 149)		Bahagian Kawalan Racun Perosak dan Baja Sarawak		√									
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan													
	Akta Perdagangan Antarabangsa Mengenai Spesis Terancam 2008 (Akta 686)		Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan						√ ^g		√ ^g	√ ^g		
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)				√ ^h	√ ^h	√ ^h		√ ^h		√ ^h			
KNS	Sarawak Biodiversity Centre													
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997		Sarawak Biodiversity Council		√ ⁱ	√ ⁱ	√ ⁱ	√ ⁱ	√ ⁱ		√ ⁱ	√ ⁱ	√	
	Jabatan Hutan Sarawak													
	Ordinan Hutan 2015		Jabatan Hutan Sarawak								√			
	Sarawak Forestry Corporation													
	Ordinan Taman Negara dan Rizab Semulajadi 1998		Sarawak Forestry Corporation									√		
	Ordinan Perlindungan Hidupan Liar 1998													
Nota:					Rujukan:									
GM ^a					Kegunaan terkawal dan penghasilan									
GM ^c					JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM									
√ ^d					Hanya melibatkan makanan manusia [Peraturan-Peraturan Makanan 1985]									
Nota:					Rujukan:									
√ ^g					Hanya melibatkan Spesis Terancam									
√ ^h					Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja									
√ ⁱ					Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak									

BIDANG KUASA MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN HAIWAN

CATATAN

i. Pengimportan / pengeksportan haiwan dan hasilan:

- Perlu kelulusan daripada Pejabat Perkhidmatan Veterinar Sarawak (DVS Sarawak).
- Perlu permit import / eksport daripada Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak (bagi hasilan haiwan dan untuk kegunaan tumbuhan sahaja).
- Perlu kelulusan Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan Biokeselamatan (JBK) (sekiranya GMO).
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik atau sekiranya melibatkan Spesis Terancam).

ii. Pemantauan aktiviti melibatkan haiwan GMO:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP), dengan kerjasama DVS Sarawak dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

iii. Pemantauan aktiviti melibatkan hasilan haiwan GMO:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP), dengan kerjasama Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak (bagi hasilan haiwan untuk kegunaan tumbuhan) dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

iv. Pengimportan / pengeksportan vaksin / biologik untuk haiwan:

- Perlu permit import / eksport daripada DVS Sarawak.
- Perlu kelulusan Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan Biokeselamatan (JBK) sekiranya GMO.

v. Pemantauan aktiviti melibatkan vaksin / biologik GMO untuk haiwan:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama DVS Sarawak dan agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

vi. Penghasilan vaksin / biologik GMO untuk haiwan di dalam negara:

- Aktiviti kegunaan terkawal serta proses penghasilan vaksin / biologik GMO dikawal selia oleh SPP JBK.
- Ujian klinikal dan aktiviti penjualan vaksin / biologik GMO untuk haiwan dikawal selia oleh DVS Sarawak.

vii. Pengimportan makanan haiwan (MH) dan bahan tambahan makanan haiwan (BTMH)

- Perlu Permit Import daripada Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin, DOA Sarawak bagi pengimportan makanan haiwan yang berasaskan sumber tumbuhan.
- Perlu kelulusan DVS Sarawak bagi pengimportan bahan tambahan makanan haiwan.
- Perlu kelulusan LBK melalui JBK bagi kedua-dua MH & BTMH sekiranya mengandungi GMO.
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik atau sekiranya melibatkan Spesis Terancam).

viii. Pemantauan aktiviti melibatkan MH & BTMH yang mengandungi GMO

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

ix. Pengurusan Hidupan Liar

- Sarawak Forestry Corporation bertanggungjawab dalam pengurusan dan pentadbiran Hidupan Liar termasuklah semua spesis hidupan liar.
- Perlu memohon kelulusan daripada Sarawak Forestry Corporation (sekiranya melibatkan Spesis Terancam).
- Perlu memohon kelulusan Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik).

x. Pelabelan GMO

- JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawal oleh Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan (BKMM).

xi. Pengesanan GMO

- Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri menjalankan analisis pengesanan GMO ke atas sampel-sampel yang dihantar oleh JBK dan agensi berkaitan untuk tujuan pemantauan dan penguatkuasaan.

xii. Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak:

- Perlu kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.
- Pengeksportan sumber-sumber biologi dari Sarawak untuk tujuan kajian dan pembangunan memerlukan kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.

MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN HAIWAN

KEMENTERIAN	AGANSI KERAJAAN DAN AKTA BERKAITAN		KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Haiwan dan Hasilan		Vaksin/ Biologik		Lain-lain			
					Kelulusan	Permit Import Eksport	Haiwan		Kawasan Terlindung dan Hidupan Liar	Pengesanan GMO	Makanan Haiwan dan Bahan Tambahan Makanan	Pelabelan GMO
							Kelulusan	Permit Import Eksport				
KASA	Jabatan Biokeselamatan											
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)	Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan	GM		GM ^a				GM	GM	GM	
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak											
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan										v ^d
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri							v			
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)											
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak											
	Akta Kuarantin Tumbuhan 1976 (Akta 167)	Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin		v(H)							v ^e	
	Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sarawak											
	Ordinan Kesihatan Awam Veterinar 1999	Cawangan Penguatkuasaan	v	v	v ^f	v					v ^e	
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan											
	Akta Perdagangan Antarabangsa Mengenai Spesis Terancam 2008 (Akta 686)	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan	v ^g					v ^g			v ^g	
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)		v ^h					v ^h v ⁱ			v ^h	
KNS	Sarawak Biodiversity Centre											
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997	Sarawak Biodiversity Council	v ⁱ		v ⁱ						v ⁱ	
	Sarawak Forestry Corporation											
	Ordinan Taman Negara dan Rizab Semulajadi 1998	Sarawak Forestry Corporation							v			
	Ordinan Perlindungan Hidupan Liar 1998											

Nota:	Rujukan:
GM ^a	Kegunaan terkawal dan penghasilan
GM ^c	JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM
v ^d	Hanya melibatkan makanan manusia (Peraturan-Peraturan Makanan 1985)
v ^e	Jabatan Pertanian Sarawak kawal makanan haiwan yang berasaskan sumber tumbuhan dan DVS kawal bahan tambahan makanan haiwan
v ^f	Ujian klinikal dan jualan

Nota:	Rujukan:
v ^g	Hanya melibatkan Spesis Terancam
v ^h	Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja
v ⁱ	Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak
v(H)	Hasil Haiwan

BIDANG KUASA MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN PERIKANAN

CATATAN

i. Aktiviti akuakultur dan ternakan ikan (darat):

- Perlu permit dan lesen dari Cawangan Kawal Selia dan Penguatkuasa Perikanan Darat.

ii. Pengimportan / pengeksportan ikan hidup:

- Perlu permit daripada Cawangan Penguatkuasaan, DVS sekiranya ikan hidup air tawar.
- Perlu permit daripada Jabatan Perikanan Laut sekiranya ikan hidup air masin.
- Perlu kelulusan Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan Biokeselamatan (JBK) sekiranya GMO.

iii. Pemantauan aktiviti melibatkan ikan GMO:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

iv. Pengimportan / pengeksportan vaksin / biologik untuk ikan:

- Perlu kelulusan daripada Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak.
- Perlu permit import / eksport daripada Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak.
- Perlu kelulusan LBK melalui JBK sekiranya GMO.

v. Pemantauan aktiviti melibatkan vaksin / biologik GMO untuk Ikan:

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

vi. Penghasilan vaksin / biologik GMO untuk ikan di dalam negara:

- Aktiviti kegunaan terkawal serta proses penghasilan vaksin / biologik GMO untuk ikan dikawal selia oleh JBK.
- Aktiviti ujian klinikal dan penjualan vaksin / biologik untuk ikan dikawal selia oleh DVS.

vii. Pelabelan GMO

- JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawal oleh Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan (BKQM).

viii. Pengesanan GMO

- Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri menjalankan analisis pengesanan GMO ke atas sampel-sampel yang dihantar oleh JBK dan agensi berkaitan untuk tujuan pemantauan dan penguatkuasaan.

ix. Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak:

- Perlu kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council
- Pengeksportan sumber-sumber biologi dari Sarawak untuk tujuan kajian dan pembangunan memerlukan kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.

MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN PERIKANAN

KEMENTERIAN	AGENS KERAJAAN DAN AKTA BERKAITAN		KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Ikan*		Ikan (Darat)*		Vaksin/ Biologik		Lain-lain								
					Kelulusan	Permit Import / Eksport / Angkut	Kelulusan	Permit Import / Eksport	Ikan		Pengesanan GMO	Pelabelan GMO							
									Kelulusan	Permit Import Eksport									
KASA	Jabatan Biokeselamatan				GM		GM		GM ^a		GM	GM ^c							
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)	Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan																	
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak										v	v ^d							
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan																	
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri																	
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)																		
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak						v												
	Ordinan Perikanan Negeri 2003	Cawangan Kawal Selia dan Penguatkuasa Perikanan Darat																	
	Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sarawak																		
	Ordinan Kesihatan Awam Veterinar 1999 [Laws of Sarawak Chapter 32]	Cawangan Penguatkuasaan												v					
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan									v ^g									
	Akta Perdagangan Antarabangsa Mengenai Spesis Terancam 2008 (Akta 686)	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan																	
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)												v ^h						
MAFI	Jabatan Perikanan Laut Sarawak				v	v			v	v									
	Akta Perikanan 1985 (Akta 317)	Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak																	
KNS	Sarawak Biodiversity Centre				v ⁱ		v ⁱ		v ⁱ										
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997	Sarawak Biodiversity Council																	

Nota:

GM^a

Kegunaan terkawal dan penghasilan

GM^c

JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM

v^d

Hanya melibatkan makanan manusia (Peraturan-Peraturan Makanan 1985)

v^g

Hanya melibatkan Spesis Terancam

v^h

Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja

vⁱ

Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak

Rujukan:

BIDANG KUASA MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN ALAM SEKITAR

CATATAN

i. Pengimportan / pengeksportan bagi bahan organan dan mikroorganisma bioremediasi.

- Perlu kelulusan daripada Jawatankuasa Teknikal Pengimportan Mikroorganisma dan Bahan Organan (JKTPMOB0). Permohonan kelulusan adalah melalui Jabatan Pertanian Sarawak.
- Perlu kelulusan daripada Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan (LBK) melalui Jabatan Biokeselamatan (JBK) sekiranya GMO.
- Perlu memohon kelulusan melalui Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan (sekiranya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik)

ii. Pemantauan aktiviti melibatkan organisma GMO untuk bioremediasi.

- Dilaksanakan oleh JBK melalui Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan (SPP) dengan kerjasama agensi berkaitan untuk membuat pensampelan.

iii. Pelabelan GMO

- JBK mengawalselia semua pelabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawal oleh Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan (BKMM).

iv. Pengesanan GMO

- Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri menjalankan analisis pengesanan GMO ke atas sampel-sampel yang dihantar oleh JBK dan agensi berkaitan untuk tujuan pemantauan dan penguatkuasaan.

v. Kajian yang melibatkan sumber-sumber biologi dari Sarawak:

- Perlu kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.
- Pengeksportan sumber-sumber biologi dari Sarawak untuk tujuan kajian dan pembangunan memerlukan kelulusan daripada Sarawak Biodiversity Council.

MATRIKS PENGUATKUASAAN BIOKESELAMATAN BERSEPADU (SARAWAK) BERKAITAN PENGAWALSELIAAN ALAM SEKITAR

KEMENTERIAN	AGENS KERAJAAN DAN AKTA BERKAITAN		KAJIAN / PRODUK BIOTEKNOLOGI		Mikroorganisma yang terlibat dengan:		Lain-lain	
			Bioremediasi	Permit Import / Eksport	Pengesanan GMO	Pelabelan GMO		
			Kelulusan					
KASA	Jabatan Biokeselamatan							
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)	Lembaga Biokeselamatan Kebangsaan	GM		GM	GM ^c		
MOH	Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak							
	Akta Makanan 1983 (Akta 281)	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri			✓			
	Akta Biokeselamatan 2007 (Akta 678)							
MANRED	Jabatan Pertanian Sarawak							
	Akta Kuarantin Tumbuhan 1976 (Akta 167)	Cawangan Biosekuriti Tumbuhan Dan Kuarantin	✓	✓				
KeTSA	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan							
	Akta Akses kepada Sumber Biologi dan Perkongsian Faedah 2017 (Akta 795)	Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan	✓ ^h					
KNS	Sarawak Biodiversity Centre							
	Sarawak Biodiversity Centre Ordinance 1997	Sarawak Biodiversity Council	✓ ^g					
Nota:								
Rujukan:								
GM ^c	JBK mengawalselia semua perlabelan GMO kecuali makanan manusia yang dikawalselia oleh BKKM							
✓ ^g	Hanya melibatkan Spesis Terancam							
✓ ^h	Hanya melibatkan akses kepada sumber biologi / genetik sahaja							

ALAMAT, E-MEL DAN NOMBOR UNTUK DIHUBUNGI BAGI AGENSI-AGENSI BERKAITAN

KEMENTERIAN ALAM SEKITAR DAN AIR

Jabatan/Agensi	Bahagian/Seksyen/Cawangan
Jabatan Biokeselamatan Aras 1, Podium 2, Wisma Sumber Asli, Presint 4, 62574 Putrajaya. Tel. : 03 8886 1580 Faks : 03 8890 4935 E-mel : dob@biosafety.gov.my	Seksyen Penguatkuasaan dan Pemantauan Aras 1, Podium 2, Wisma Sumber Asli, Presint 4, 62574 Putrajaya. Tel. : 03 8886 1781 Faks : 03 8890 4935 E-mel : jbkSPPI@biosafety.gov.my

KEMENTERIAN KESIHATAN MALAYSIA (KKM)

Jabatan/Agensi	Bahagian/Seksyen/Cawangan	
Jabatan Kesihatan Negeri Sarawak Jalan Diplomatik, Off Jalan Bako Petra Jaya, 93050 Kuching, Sarawak Tel. : 082 473200 Faks : 082 443031 E-mel : pknsi@moh.gov.my	Bahagian Keselamatan dan Kualiti Makanan Jalan Diplomatik, Off Jalan Bako, Petra Jaya, 93050 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 237853 Faks : 082 237837 E-mel : pknsi@moh.gov.my	Makmal Keselamatan dan Kualiti Makanan Miri Lot 523, Blok 17, Jalan Pujut - Padang Kerbau, 98000 Miri, Sarawak. Tel. : 085 421412 Faks : 082 237853 E-mel : pknsi@moh.gov.my
	Sektor Kesihatan Antarabangsa/Cawangan Penyakit Berjangkit Aras 3, Blok E10, Kompleks E, Pusat Pentadbiran Kerajaan Persekutuan, 62590 Wilayah Persekutuan Putrajaya. Tel. : 03 8883 4527 Faks : 03 8888 0643 E-mel : pknsi@moh.gov.my	Cawangan Penguatkuasaan Farmasi Sarawak Blok Perubatan, Farmasi dan Pergajian Jalan Diplomatik, Off Jalan Bako Petra Jaya, 93050 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 473348 Faks : 082 441815 E-mel : pknsi@moh.gov.my

KEMENTERIAN PEMODENAN PERTANIAN TANAH ADAT DAN PEMBANGUNAN WILAYAH SARAWAK

Jabatan/Agensi	Bahagian/Seksyen/Cawangan	
Jabatan Pertanian Sarawak Tingkat 7, 12-14, 16-17, Menara Pelita, Jalan Tun Abdul Rahman Yakuub, Petra Jaya, 93050 Kuching Sarawak. Tel. : 082 441000 Faks : 082 447639 E-mel : chaikl@sarawak.gov.my	Cawangan Biosekuriti Tumbuhan dan Kuarantin Jalan Kumpang , 93200 Kuching. Tel. : 082 255845 Faks : 082 413163 E-mel : pleongweel@sarawak.gov.my	Cawangan Kawal Selia dan Penguatkuasa Perikanan Darat Jalan Dusun, Off Jln. Ong Tiang Swee, 93200 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 419287 Faks : 082 429461 E-mel : hariffib@sarawak.gov.my
Jabatan Perkhidmatan Veterinar Sarawak Lot 877 Jalan Semanggok, Off Batu 12, Jalan Kuching-Serian, 93250 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 628248 Faks : 082 628227 E-mel : dvtl@sarawak.gov.my	Bahagian Penguatkuasaan Lot 877 Jalan Semanggok, Off Batu 12, Jalan Kuching-Serian, 93250 Kuching, Sarawak. Tel. : 083 628248 Faks : 083 628227 E-mel : frankchia@sarawak.gov.my	

KEMENTERIAN PERTANIAN DAN INDUSTRI MAKANAN

Jabatan/Agensi	Bahagian/Seksyen/Cawangan	
Jabatan Pertanian Malaysia Aras 7-17, Wisma Tani, No. 30, Persiaran Perdana, Presint 4, 62624 Putrajaya, Malaysia. Tel. : 03 8870 3000 Faks : 03 8888 5069 E-mel : pro@doa.gov.my	Bahagian Kawalan Racun Perosak Lot 8.10 - Lot 8.11, Tingkat 8, Wisma Saberka, Jalan Tun Abang Haji Openg, 93300 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 414 232 Faks : 082 415 107 E-mel : krp_swk@doa.gov.my	
Jabatan Perikanan Laut Sarawak Tingkat 15, Bangunan Sultan Iskandar Jalan Simpang Tiga, Peti Surat 1375, 93728 Kuching, Sarawak . Tel. : 082 240 046 Faks : 084 415 499	Cawangan Biosekuriti Perikanan Sarawak Jalan Buruh, 93450 Kuching, Sarawak. Tel. : 082 349 533 Faks : 082 349 686 E-mel : junel@dof.gov.my	

ALAMAT, E-MEL DAN NOMBOR UNTUK DIHUBUNGI BAGI AGENSI-AGensi BERKAITAN

KEMENTERIAN TENAGA DAN SUMBER ASLI

Bahagian/Seksyen/Cawangan

Bahagian Pengurusan Biodiversiti dan Perhutanan

Aras 12, Podium 2, Wisma Sumber Asli,
Presint 4, 62574 Putrajaya.

Tel. : 03 8886 1442
Faks : 03 8890 4021
E-mel : norsham@ketsa.gov.my

KERAJAAN NEGERI SARAWAK

Jabatan/Agensi

Sarawak Biodiversity Centre

KM20, Jalan Borneo Heights, Semengoh,
Beg Berkunci No. 3032,
93990 Kuching, Sarawak.

Tel. : 082 610610
Faks : 082 611535
E-mel : biosar@sbc.org.my

Jabatan Hutan Sarawak

Baitul Makmur 2,
Medan Raya,
93050 Petra Jaya, Sarawak.

Tel. : 082 319201
Faks : 082 441377
E-mel : hamden@sarawak.gov.my

Sarawak Forestry Corporation

Lot 218, KCLD,
Jalan Tapang, Kota Sentosa,
93250 Kuching, Sarawak.

Tel. : 082 610088
Faks : 082610099
E-mel : nurzehan@sarawakforestry.com

Bahagian/Seksyen/Cawangan

Regulatory Function, Planning & Development and Quality Assurance Section

KM20, Jalan Borneo Heights, Semengoh,
Beg Berkunci No. 3032,
93990 Kuching, Sarawak.

Tel: 082-610610
Fax: 082-611535
E-mel: jadynd@sbc.org.my

Jabatan Biokeselamatan

Laman web: www.biosafety.gov.my

E-mel: dob@biosafety.gov.my

